

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 18. Simon Maçeta & Iustus Vansurkius latrones usque in Brasiliam
insequuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

center corporibus, execrati latronum inhumanitatem, ad Sancti Thomæ ambo redeunt: nam Diastanius coram Simone Maçeta solemniter quatuor vota profiteri ipso Incarnationis Dominicæ die iussus fuerat. Ciborum verò in tanta celebritate varietas hæc fuit. Farinæ lignæ dimensum unum, pisciculi tres & aquæ limpidißimæ, lachrymarumque quantum satis; apud prudentes rerum æstimatores Sociorum parsimoniam magnum argumentum: nam si tales geniales epulæ, quales demum quotidianarum mensarum fuere deliciæ, facilis conjectatio est. Hos pisces Diastanius in ducentarum leucarum viaticum pro Maçeta seposuit: consilium enim ei dederat latrones eò usque sequendi, quò assequeretur, prædam exoraturus, aut jure in Brasilia favore Magistratuum extorsurus.

Francisci
Diastanii
professio.

CAPITO via consilio Simon Maçeta, destructorum oppidorum pro absente Ruisio præfectus, & Justus Vanfurkius, suis ovibus spoliati, deliberatâ prius pro Indorum jure tuendo morte fortes, per immensam solitudinem latrones insequuntur, & paulò post assequuntur. Mamaluci, in turmas ut ante divisi, ingentem captivorum turbam præ se agebant; ne cui daretur effugii locus, ferreis torquibus oblongâ catenâ continuatis Casquios inseruerant, reliquos vincis passim manibus incidere cogebant. Maçeta primo occurso ut catenatos vidit Indos, ab se in Christo genitos, affectu paterno & Numine instigante. *Quid, inquit, agis, ô anime? injice pedem tuum in compedes illorum, & in torques illorum collum tuum, & ne accideris vinculis eorum.* Quo dicto per renitentes Mamalucos præcepit & oblectans filios revinctos amplectitur, ipsâque catenâ se implicans, Sacerdos supplex fit prædonibus: *Aut me, ait, simul rapite, aut filios, quos in Christo genui, solvite; non sunt iniqua preces Patris libertatem innocentium filiorum postulantis, quos ut à demonis servitute eximerem, in filios me semper habiturum spondeo. Nihil in eis noxa est, nisi noxam putetis bene momenti credidisse.* Risit prædo bonum Patrem, & phanaticum, qui talia & diceret & faceret, asseruit. Non destitit tamen Maçeta eò usque supplex, quò, uno è latronibus emollito, aliquot filios in Christo carissimos redemerit. Hoc successu lætus ad aliam latronum cohortem se confert idem tentaturus: inter quos, ut filios carissimos vinculis onustus, viribusque defectissimos vidit, commota sunt ipsius viscera, & blandè alloquutus, magnos catenarum nexus collo rursum sibi injicit, seque in his moriturum affirmat, priusquam à caris pignoribus separari se permittat. *Quocumque vos casus traxerit, inquebat, me comitem habebitis: nec famem, dum vos esurietis, nec sitim, dum vos stietis, nec mortem, dum vos moriemini, formidabo: catena & servitus inter catenatos filios mihi dulcescent.* Sed præsertim vincula Guiraveræ amplexatus: *Volo, clamabat, corona mea fabricatori beneficium esse, volo nunc implere novum præceptum Domini, jubentis inimicos diligere.* Prædones nihil tum tantâ virtute mitiores effecti illum exagitare, ab carorum amplexibus avellere, exercitis pugionibus mortem iis minitari, qui plus à Patre amari videbantur; sed Maçeta, inter carâ pignora & pugiones medius, imminentes ridebat mucrones, & suorum miseriam descebat, donec crudelitas tantâ pietate victa, octo captivos in constantiæ spoliis ei concederet: quos inter Guiravera & ejus uxor heroicæ virtutis præmium fuere: tantum potest aliquando etiam apud ferocissimos homines pietas, si constantiâ non destituatur. Sæpius postea hæc arte alios in libertatem asserere tentavit, irrito tamen deinceps conatu; nam quamvis nondum benè firmata crudelitas vinci subinde se sinat, ubi tamen induruit, nec flecti vult, & se vinci passam pudet. Ne igitur commiserationis latrones pœniteret, Indos è vinculis ereptos cum aræ portatilis bajulis in Guairaniam Socii remisere. Solis deinde tribus comitibus, sylvestribus baccis victitantes, latrones per immensâ terrarum spatia sequebantur, præsentem non semel evitato vitæ discrimine. Pedetentim ibant Mamaluci, ne acceleratione captivi in via omnes deficerent: fiebat tamen sæpè, ut morbo fameque defecti, aut ipsâ senectute pueritiave imbecilles, omninò fatiscerent; quos Maçeta & Vanfurkius Sacramento initiali aut Exhomologesi expiatos, cum morte mox luctaturos, omni humanâ ope destitutos, in media solitudine feris expositos, quò aliis idem beneficium præstare possent, post se deferebant.

CAPUT
XVIII.

Simon Maçeta & Justus Vanfurkius latrones usque ad Brasiliam insequuntur.

Maçeta pietus.

Caritas.

Periculum.

Timoris ratio.

Vidisses

Captivorum
misera.

Vidisses in ipsa multitudine adolescentes matribus suis, matres filiis, filios patribus, uxores maritis onustos: & passim maritus uxori filiolum humeris gestanti succollabat. Si quis fugam intentaret, vi retractus crudeliter vapulabat; nec cuiquam impunè licitum erat apud patrem matrève, præ infirmitatè in via deficientes, remanere: sed quo quisque loco fatiscebat, eodem solus cogebatur mori. Ab amplexu morientis filii mater paterque avellebantur, & ne soror fratri morienti oculos clauderet, violenter prohibebatur. Matribus mortuis, proles defectu lactis, aut peribatur, aut ægrè sustentabatur: ejusmodi infantem Socii longo post multitudinem intervallo repertum, prius baptizatum humeris suis ad castra Mamalucorum retulère, cui, nequicquam renitentibus latronibus, nutricem invenère. Superatis tandem ærumnosissimæ & longissimæ viæ laboribus Piratiningam delati, luculenter & amicè ab Collegii Paulopolitani Sociis excepti sunt. Et quia in ipsa prædonum patria remedium desperabant, terrâ marique ad Januariensem portum perrexère: ubi quid egerint, quid ab Brasiliæ Prætoze, quid ab Senatu, quid ab aliis impetrarint, quomodo inde redierint, cum res hujus anni reliquas evolverim, dicere in animo est. Mamaluci Piratiningam, nono ab discessu mense, cum quindecim captivorum millibus revecti prædam inter se diviserunt, uno ore fatentes, nullibi se felicius & numerosius prædatos fuisse.

Sociorum
Paulopolita-
norum bene-
ficientia.

CAPUT
XIX.

Per totam
Guairaniam
res turbantur.

Socii in-
suspicionem
adducitur.

se purgat.

Guiravera
suspiciones
dissipat.

PORRÒ Guairania recenti clade concussa miserè jactabatur, & pravis consiliis suspicionibusque collidebatur: nam Neophytorum Catechumenorumq; quàm plurimi existimabant, eo fine ab Societate in colonias se redigi, quò facilius Mamalucis traderentur, passim aientes non esse fidem adhibendam iis, qui toties asseruerant, Mamalucos illis tantum infestos fore, qui Christo nomen & Hispano Regi non dedissent: plus æquò se esse expertos, utriusque esse noxios: & si præterita perpendantur, plus periculi inesse in oppido coactis, quàm hinc inde per sylvas dispersis: post adventum Patrum plures uno die, quàm multis tetrò annis, Mamalucorum armis periisse. *Quid, inquiebant, hos Patres sequimur? num satis mortuum, num satis vinculorum vidimus? quid nos fictis lacrymis decipi sinimus? Patres se dicunt, ut benevolentia specie deceptos nostris nos hostibus tradant. Patribus crebrum cum Mamalucis consilium est, idemq; utrorumque finis: nos & patriam magno metu liberabimus, si domesticum hostem perdamus.* Auxit suspicionem fama, quâ ferebatur, multos sylvestres Ethnicos insignem cladem Mamalucis intulisse. Igitur nonnulli captabant facinoris patrando occasiones. Socii contrà, sui purgandi causas in vulgus ubique spargentes, vetera & recentia Societatis in gentem universam beneficia referabant: aiebantque, jus Indorum etiam cum æstimationis & bonorum jactura contra malevolos constanter defensum. Villaricanis authores fuisse, ne Guairaniæ populis graves esse vellent. Multas leges ab Rege Catholico in Indorum favorem, adnente Societate, latas esse & promulgatas. In perniciem suam cæcos omnes ruituros, nî Sociorum consilio regerentur. Indignum esse malè suspicari de iis, quos vidissent, spretâ corporum salute, per tot tetrò annos suis animis corporibusque fuisse utiles. Præterea singuli sua merita recensabant, Ruiusius, Cataldinus, Diastanius, Salazarius, Mendoça, Spinosa, Bennavidius, Mola, spretam sæpius abs se mortem ob Indorum salutem, diu noctuque ad omnium nutum semper se paratos fuisse, nullas itinerum difficultates subterfugisse, nullum laborem renuisse. Sed ad hæc Barbari, impetu magis quàm ratione regibiles, ferociam potiùs quàm confidentiam ostentabant, rationum acervum novum dolum interpretantes. Periculum itaque in portis erat, cum Guiravera è captivitate Simonis Maçeta beneficio redux repentinus advenit, qui ut traductam suspicionibus Societatis famam cognovit, excandescens: *Quid, inquit, o populares mei, IESU Socios Guairania servatores per nefas falsis opinionibus opprimitis? Simon Maçeta, ut me vinculis exueret, illis sese induit, tamdiu prædonibus supplex minaxq;, donec liberum me vobis restitueret. Comite Vansurkio libertatem nostram procuraturus, capturusq;, ne quid hostes in nos deinceps audeant, in Brasiliam profiscitur.* Plus profuit recens & palpabile exemplum, quàm rationum pondus, & Guiravera per Guairaniã disertabundus excurrans suspicionum

maculâs